

[5]

Andr. Haberl)

m in modum homines

Quidquid mali ingruerat
Ipsa fiebat Christiano-
machinantur principi-
gio. Ipsis peior eorum
entur sibi sacra aqua

uam!

titus est. (*Alta voce*):
num, quod nocturno
isi infantis ferocia dia-
et sanguine.

scelus!

ec in praefecti filium
ensabitur. Sed tu, qui
ia?

Quia ipse Christianus

s): Tu Christianus?
um esse Christianum?
mitte!

tene! Cave hic aufu-
m vereor, ne, valde
percontatus.

. Intrepidus rem se-

facis?

Christianum hominem
rem.

monitum. Ventus fer-
domum (*Abit tarde,*
n).

Moderator, Sponsor.

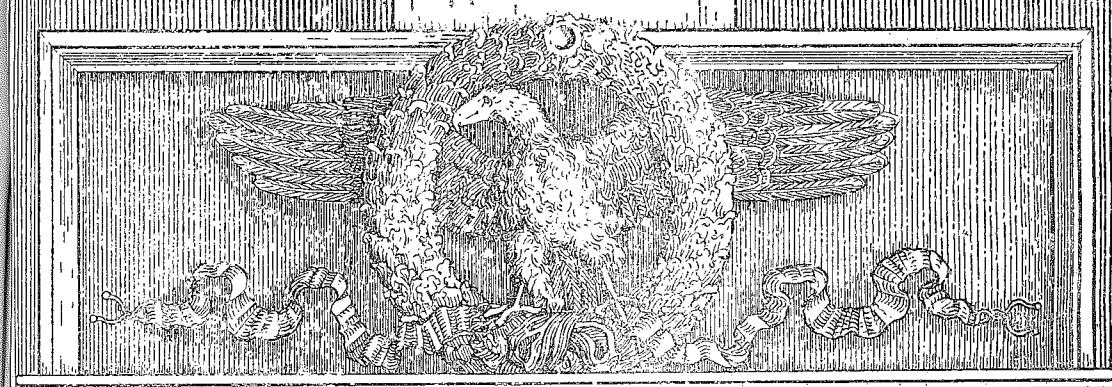
LOTTIS VATICANIS.

ALMA ROMA

QVID QVID NON
POSSIDET ARMIS
RELLIGIONE
TENET

C. DEL VECCHIO.

Pro "ALMAE ROMAE,, Sociis

apud Commentarii Administratorem opuscula latine scripta venum dantur,
pretio quod sequitur:

JOSEPHI FORNARI Communia vitae. Phrases et formulae ad latina col-
loquia instituenda:

Fasc. II: *Voces animalium, De officiis.* – Lib. 3,00.

JOSEPHI FORNARI Fridianus et Francisculi prandium, Milesiae
fabulae scenis accommodatae apud ephebea facile agendis. – Singulae
lib. 2; ambae lib. 3.

HERMINII IACOBELLI In campo latinitatis novi flores. – Si tegu-
mento solut. lib. 5; si xyлина structura aureoque titulo decorat., lib. 6.

I. B. FRANCESIA Euplius, Ad Romam, Actiones dramaticae. – Sin-
gulae lib. 1,50.

(*Iis vero qui extra Urbem hos libros mitti iubeant, addendum erit publici cursus
pretium, iuxta normam libell. 0,60 pro singulis exemplaribus.*)

Pro lectoribus novisque sociis, qui **integralm ALMAE ROMAE Col-
lectionem** habere cupiant ab anno MCMXIV ad expletum annum MCMXXIV,
paucorum exemplarum quae supersunt pretium constituimus libella-
rum 250 pro Italia; pretium duplicatum, libell. scilicet 500, pro exteris
gentibus, suae pecuniae valorem maiorem habentibus, quam ut Italicae
pecuniae valor nunc est.

Hae vero collectiones, adiecta in litteris pecunia per nummariam
syngrapham (vulgo *chèque*) in Urbe exigendam, *recto tramite*, requiren-
dae sunt ab **ALMAE ROMAE** administratore (*Roma, 12, Via del
Governo Vecchio, 96*): quod enim pretium positum est non sinit ut
foenus aliquod bibliopolis, vel mediatoribus quibusvis rependi possit.

ALMA ROMA

LATINITATIS PRAECONIUM SINGULIS MENSIBUS EDITUM

Premium annuae subnotationis est pro Italia libell. 12; pro Anglia shell. 12, 1/2; pro Batavia flor. 7,50; pro Hispania peset. 15; pro Civitatibus Foederatis Americae septentrionalis et Canada doll. 3; pro Helvetia franc. 15; pro ceteris nationibus summa italicas lib. 20 exaequans; ante solvendum rectoque tramite mittendum ad JOSEPHUM FORNARI doctorem, *Roman, 12, Via del Governo Vecchio, 96.*

DE MAURITIO JÓKAI fabularum Romanensium scriptore

I.

Velut si Dei providentia gentis Hungarorum, mille annis labentibus, et praesertim post bellum gentium tot ac tantas aerumnas passae, damna compensare vellet, iam ineunte saeculo xix virorum litteris clarorum imagines ante oculos civium posuit, ne inter tanta rerum discrimina de salute sua desperaret.

Sic anno MCMXXIII, ut alios omittam, redeunte anno centesimo ab eorum ortu, in memoriam revocati sunt Alexander Petöfi, poëta, ut quidam in Italia scribebat « aeternae iuventutis », et Emericus Madách, carminis scenici scriptor celeberrimus, de quibus in paginis *Almae Romae* eodem anno mentionem feci; anno vero MCMXXV monemur, ne Mauritium Jókai, fabularum scriptorem, cuius gloria semper vivet, silentio praetereamus.

Alexander Petöfi et Mauritius Jókai fere simul vitae cursum ingressi et usque ad anni MDCCXLIX mensem Maium summa familiaritate coniuncti erant; sed illo ipso mense Petöfi, propter nescio quam falsam opinionem, amicitiam dissolvit, ita ut

postea alter cum altero ne colloqui qui-
dem unquam fuerint.

Sed quum, arce Buda ab Austriacis re-
cepta, in honorem militum in pugna occi-
sorum Hungarorum epulae praeberentur,
uterque iis interesse voluit. Mauritus
Jókai, ut heroas laudibus efferret, assump-
sit, poculumque iis propinavit, « qui dein-
ceps pro patria essent morituri ».

Quae quum dicta essent, silentium altissi-
mum est factum. Sed vix ea Mauritus
Jókai fassus erat, quum Alexander Petöfi
in extrema mensa surrexit, et « Gratias -
inquit - tibi ago, amice, quod etiam mihi
propinasti! » Et tum hoc ultimum in vita
vicissim amplexi sunt.

Petöfi fato pulsus est, ut pro patria mo-
reretur, quod in pugna ad Segesvár
anno MDCCXLIX prid. Kal. Aug. evenit;
Mauritius vero Jókai, Deo favente, in vita
manebat, ut genti suae, servitute Austria-
corum oppressae, solatio esset, praesertim
ab illo anno usque ad MDCCCLXVII.

Mauritius Jókai natus erat an. MDCCXXV,
die decima secunda ante Cal. Martias Ca-
marae (Hungarice: *Kómárom*), quod oppi-
dum nunc in ditione est Bohemorum. Puer,
a teneris unguiculis animi timidi, et som-
niorum imaginibus deditus, scholas fre-
quentare in oppido patro coepit, primique
diei in ludo acti memoriam summo colore
illustravit. Postea ad linguam Germanicam

addiscendam Posonium (*Pozsony*) a parentibus est missus; mox, domum reversus, inde in oppidum *Pápa* se contulit, ut in lyceo, tunc temporis claro, animum ad philosophiam appelleret, ibique una cum A. Petöfi in coetu iuvenum sese excolentium summa cum industria laboravit, et carmina fabulasque Milesias breviores scribere coepit; quas narratiunculas Itali vulgo *Novelle* appellant.

Ab anno MDCCXL usque ad MDCCXLIV in oppido *Kecskemét* auditor iurisprudentiae est factus, quum propenso animo in artem pingendi scribendique esset.

In sequenti anno Pestinum se contulit, tentationem iusisprudentiae obituras, quae et prospere ei cessit; neque tamen in animo habebat, ut aliquando in foro ageret.

Quod in Hungaria Transdanubiana natus esset et duobus annis in oppido *Kecskemét* fuisse commoratus, ea res summi momenti in vita poëtae putanda esse videtur. Fabularum enim suarum Romanensium argumenta pleraque ex his duabus Hungariae regionibus est mutuatus.

Pater familias, eius mensor quidam, qui bene audiebat, apud quem habitabat, saepe numero eum secum ferebat curru in solitudines oppido adiacentes, ubi inter pastores tempus vespertinum agebant; interdum autem praediis in remotissimis pernoctabant. Inde factum est, ut multa nova a solis occasu et ortu poëtae revelata fuerint, quae nonnisi in planicie illa maiori, ab Hungaris *Nagy Magyar Alföld* vocata, inter Danubium et Tibiscum, conspici possunt, et is affabre descripsit.

In fabulis eius tum maioribus, cum minoribus, regiones Hungaricae amoenissimae verissimis coloribus depinguntur, ut in illa, quae inscribitur: *Aranyember* (*Homo aureus*), ubi adiacentia Istri (i.e. Danubii inferioris) et ora lacus Pelsonis (*Balaton*) ipseque lacus gelu constrictus exhibentur; in fabula vero quae inscribitur. *Sárga rózsa* (*Rosa flavii coloris*) planicie

Hungaricae amoenitates mirum in modum ante oculos legentium ponuntur.

Quum res nobilium Transdanubianae regionis virorum nosset, in oppido *Kecskemét* ei opportunitas data est mores, naturam ac vitam rusticam paganorum cognoscendi.

Hungari, quum post pugnam apud *Világos* arma posuissent, et Austriaci regios sibi spiritus sumpsissent, Mauritius Jókai una cum triginta et uno scriptoribus Hungaricis capitum damnatus est, quippe qui mense Martio a. MDCCXLVIII iuvenibus Budapestinensis, qui novis rebus studerent, praefuisset.

Mauritius Jókai inde ab anno MDCCCL plurimarum fabularum Romanensium, narratiuncularumque tum gravium, tum facetarum scriptor evasit. Adde, quod litteras Hungaricas etiam carminibus haud paucis et etiam dramatis locupletavit. Industria et labor eius in libris conscribendis non solum a legentibus, verum etiam ab eis, qui spectaculis interessent, plurimi aestimabantur, etiam quum Pestini iuvenis viginti tantum annorum vitam degeret, narrationibus eius legentes nimium in modum delectabantur. Regia Academia Scientiarum Hungarica Budapestinensis et Societas Kisfaludyana (*Kisfaludy-Társaság*) a. MDCCCLX eum socium elegerunt.

Quum a. MDCCXCIV diem festum decem lustrorum in libris scribendis consumptorum ageret, omnes et singuli gentis sua ordines eum laudibus summis sunt prosequuti. Opera eius centum voluminibus eiusdem formae edita sunt; actis vero diebus festis, invicto atque iuvenili animo ille laborare perrexit, quasi in labore quaerens solatium aetatis proiectae et calamitatum.

Diem obiit supremum III non. Maias anni MCMIX et e porticu ornatissima Musei Patrii Budapestinensis publico sumptu est elatus.

Mauritius Jókai fuit vir mitis ingenii, neque quid esset vita, cognovit. Pecuniae parcere non poterat; itaque modo omnibus copiis circum fluebat, modo aere alieno graviter obruebatur. Totus erat in commentis opinionum, et quum esset facilis in omnes, non est mirum, si homines subdoli nullo negotio sese ei imponerent, isque pluribus in rebus puerorum simplicitatem usque ad mortem conservaverit.

Vitam eius complures Hungarici scriptores composuerunt, quarum celeberrimi esse videntur Ladislaus Szabó, cuius opus inscribitur: *Jókai élete és művei* (Bp. 1904) i. e. « De vita et operibus Jókai », et Colomannus Mikozáth, et ipse fabularum Romanentium scriptor egregius, cuius operi est titulus: *Jókai Mor élete éo kora* (Bp. 1904) i. e. « De vita et aetate M. J. ».

Vix inter imagines Hungarico sermone scriptas alteram inveneris, quae hominem, de quo mentio fiat, ante oculos legentium tanta arte ponere potuerit.

Ex opp. *Keszthely*, mense Iunio MCMXXV.

VINCENTIUS LAKATOS.

De latinarum litterarum historia paelectiones¹

Versus Iovii. Carminum Saliarium unus in Iovem versus superest a Terentio Scauro grammatico laudatus.² Loquitur hic de voce quae est *cum, quom*; atque, si adverbium (intellige: *coniunctio*) sit, per *q* debere scribi, ex.: *quom légissem*; subiungitque, antiquos pro hoc adverbio dixisse: *quomne*, ut Numa in Saliari Carmine:

*Quomne tonas, Leucesie, praeted tremonti
quot ibei etinei deiscum tonarem.*

¹ Cfr. fasc. sup.

² Vide *Corpus Gramm. lat.* edidit. KEIL, VI vol. p. 28.

Hos versus ad Iovem pertinere testis est illud « *Leucesi* »; nam apud Macrobius (*Sat. 1, 15, 16*) legimus: Cum Iovem accipiamus lucis auctorem, unde et « *Lucetius* » Salii in carminibus canunt, et Cretenses Δια τὴν ἡμέραν vocant, ipsi quoque Romani Diespitrem appellant ut diei patrem ». Prima verba igitur fragmenti nostri clara sunt; italicice: « Quando tu toni, o Giove dator di luce ... ». Ad interpretandum vero quod sequitur *praeted tremonti* adiumento est locus Festi (p. 205 M. 244 T. DE P.): « Praetet tremonti, praetremunt te ». Habes igitur *praetremonti* = *praetremunt*, reliquiam pretiosam prisci latini sermonis, ubi audis vocem in *onti* desinentem, ubi Romani post dixerunt – *unt*, velut in graeca lingua habes λέγονται = λέγονται. *Tet* autem, vel *ted*, est nota forma ἀρχαϊκή pro ablativo casu pronominis *te*.

Difficiliora et invictae obscuritatis sunt cetera verba, quae alii interpretantur: *Quotquot* – *ubeique hemuneis deiveis concito (m) mare*; id est: Quot ubique sunt homines ac Dii, ut Zander, et paucis mutatis, Baehrens; alii: *Quot ibei et viri audeisunt tonare*, i. e.: Quot ibi viri audierunt tonare, ut HAVET.¹ Omnia incerta.

Alii Dii certe praeter Ianum Iovemque in Saliaribus nominabantur; quod testatur Festus de Saturno (p. 325 M., 476 T. DE P.) videlicet a sationibus; de Minerva idem Festus (p. 3), ubi memorat versus Minervios. *Mamurium Veturium* scimus ab Ovidio (*Fast. III, 392*), a Festo (p. 131 M., 99 T. DE P.) a Varrone (l. 1. 6, 49) in carmine Saliorum memoratum esse. Varro « *Mamurium* » putabat significare « *memoriam* »; et Plutarchus etiam (*Numa*, XIII) animadvertisit, nonnullorum sententia, non *Veturium Mamurium* cantari, sed « *veterem memoriam* ».

¹ Alios interpretandi conatus vides in *Riv. Indo-Greca-Italica*, 1917, pag. 119 et 255; 1918, p. 1 sqq.

De aliis Diis in Saliis celebratis, nihil scimus.

Imperatores, Augustum, Germanicum, aliosque in honorem memoratos iam diximus. Adde *Luciam Volaminiam*, quam Varro (9, 61) ut Saliorum carminibus appellatam inducit.

Restant nonnulla fragmentula ad nullum Deum referenda.

Fest. 211 M (257 T. DE P.): *Pennatas impennatasque agnas* in Saliari carmine spicas significat cum aristis, et alias sine aristis; agnas novas voluit intelligi». Ubi vox *agna, acna* (= *acina*, cfr. *acus* «paglia») idem est ac *spica*. - Fest. p. 205 M. (244 T. DE P.): «*Pilumnoe poplo* in carmine Saliari Romani, velut pilis uti assueti» (quasi: *populi pilumeni*, i. e. pilis armati cfr. *alumnus*).

Fest. p. 270 M. (370 T. DE P.) *Redamptruare*, dicitur in Saliorum exsultationibus cum praesul *amptruavit*, quod est «motus edidit»; ei referuntur invicem idem motus. Addit duo exempla, Lucilii et Pacuvii.

Festus p. 210 M.: *Pescia, orum* n.; in Saliari carmine Aelius Stilo dici ait capita ex pellibus agnini facta quod Graeci vocent pelles πέσκην neutro genere plurilater.¹

Sed de Saliis et Saliaribus hactenus.
(Ad proximum numerum).

FELIX RAMORINUS.

¹ Cfr. idem Hesych. 2, 945: πέσκεων δερμάτων; (Varr. L. 1, 4,29; Non. 542 M. *pescia* = *capitum tegmina*. Adducitur etiam locus Varronis *De vita pop. R.*; ubi tamen *capitum* non est capitis tegumentum, sed pectoris. Cfr. Forcellinii lex. sub hac voce.

Eodem animo beneficium debetur, quo datur.
Eripere telum, non dare irato decet.
Et calamitas virtutis est occasio.
Etiam capillus unus habet umbram suam.
Excelsis multo facilius casus nocet.

P. SYRIUS.

DE ANNIS SANCTIS

Vicesimus annus sanctus.

Non est utique quid mireris, sub finem saeculi decimi octavi, annum sanctum haud fuisse rite indictum. Constat enim apud omnes Pium VI, quarto kal Sept. anno sepingentesimo nonagesimo nono supra millesimum, sanctissime obiisse Valentiae, in cuius arce custodiretur captivus a Gallis. Tunc mirum in modum Venetiis novus Pontifex eligitur, qui Pius VII vocari iubet. Hic, summa diligentia, adclamantibus omnibus ordinibus Romam contendit, atque solemniter sacram principatum capessit ... At quid de anno sancto? Quomodo de ipso cogitare potuisset, quum omnes mortalium animi ad rem militarem converterentur?

Romae quotidie pericula ab inimicis conflabantur, quibus nihil erat antiquius quam ut Pontifices et ipsam religionem abolerent.

Quum vero, defuncto Pio VII, ad supremam Petri sedem est Leo XII evectus, nihil carius habuit quam, sexto Kal. Iunias MDCCXXIV, quum celebraretur dies, quo Iesus ad sydera adscendens recolitur, Urbi et Orbi nuntiaret annum sanctum vicesimum celebratum iri et splendido religionis apparatu.

In Urbe vulgari iubet a Legato ex ipso aedis Vaticanae suggestu, in porticu, at a cursoribus equis insidentibus, quum praecederent buccinatores, qui magna simul comitate aulicorum virorum multitudine ad alias tres Basilicas contenderunt.

Die undevicesima Decembris, eodem ritu secundum sacer annus indicitur, et Pontifex Purpuratos Patres legatos praetoria potestate designavit tribus Basilicis aperiundi.

¹ Cfr. fasc. sup.

Pro basilica s. Pauli igni consumpta, basilicam s. Mariae Transtiberinae indidit.

Pervigilio tandem diei Christi natalis Leo ipse P. M. sollemnibus de more caeremoniis Portam Sanctam aperuit, adstante regina Maria Theresia, Victorii Emmanuelis Primi, Sabaudiae regis, Vidua, cum regia sobole, et Regiae domus hispaniensis principe.

Hanc nactus occasionem, ut pignus quoddam suae in Reginam benevolentiae ostenderet, Ei ultro Rosam auream gemmis confectam, regali munificentia donavit.

Multa alia pietatis opera gessit per idem tempus Pontifex, qui decessorum suorum exempla secutus, magnum edidit religionis testimonium et prudentiae, animique demissi.

Valetudinarium, cui sapienter viri religiosi praesunt quibus est titulus *Fate bene fratelli*, invisit, et peregrinorum pedes humillime lavit, et quatuor Basilicas pedibus lustravit, et *Scalam Sanctam* genu flexo ascendit. Quo die Romae sollemniter coleretur S. Philippus Neurus, una cum nonnullis Cardinalibus, Pontifex ex improviso nudisque pedibus Mariae Rosarium concinens, eius sancti exuvias veneraturus adivit. Mirabilis denique dictu fuit sollemnis supplicantium pompa, die festo *in Albis* acta, cui praeter Pontificem Max. et senatum Augustum Patrum Cardinalem, religiosos Ordines Clerumque, et priorum sodalitates, universa romanacivitas interfuit ut sanctam admissorum veniam consequeretur. Ut autem omnia splendidius finirentur, Pontifex publicas triduanas preces pro gratiarum actione addere voluit in omnibus Urbis templis, quibus multi peregrini interfuerunt. Cum Francisco I, Neapolitanorum rege, est in primis adnumerandus Ioachim Pecci, sacrorum tunc alumnus, qui postea Summus Pontifex nomine Leonis XIII Ecclesiam universam ingenio et virtutibus decoravit, et praeclaris gestis omnem late terrarum orbem mirum in modum hilaravit.

Tunc, incredibili Christiani Nominis laetitia, Pius IX, sacra episcoporum corona et magna civium advenarumque frequentia circumfusus, decretiv uti Magna Dei Parentis, ab origine labis exsors haberetur, ab eadem auspice exspectans ut mox animi omnium in eius obsequium coalescerent. Ad memoriam fausti felicisque diei VI Id. Decemb. an. MDCCCLIV, in area ante ephebeum Urbanianum columnam marmoream bracteataam erigi eique sta-

Pius IX Pontifex Maximus
et annus sanctus vigesimus primus.

Huius Pontificis regnum paeclarum in primis fuit, tum ob insuetam diuturnitatem, tum maxime ob acerrimas adversariorum insimulationes, quibus iactatum est. Quapropter, etiamsi semel atque iterum, anni sancti occasio inciderit, ob improbam tamen gravium rerum publicarum perturbationem, nunquam ad Urbem annum sanctum pervulgari placuit.

Re enim vera, anno labente quinquagesimo saeculi superioris, Pontifex Caetane morabatur, quo, oborta Romae seditione, factiosis rem publicam obtinentibus, secesserat; et modo post septemdecim menses, in pacatam Urbem triumphans invehebatur. Non tamen opportunum ei visum est sacra Iubilaei indicere.

Idem Pontifex, qui, regnum auspicatus, clementiae laude inclaruerat, mox, pacatis aliquantis per hostibus, divino quasi instinctu afflatus, divinis aliis solemnitatibus ad se universos late populos advo- cavit.

Munificentia identidem laudabatur et pietate, et omnibus etsi redditibus expoliatus, liberalitate principis, speciem Urbis insigniter augebat. In ipsis rerum difficultatibus animum ad maiora tollere consuevit. Vix enim e Caetano secessu in Urbem redierat, illico sollemni ritu Augustam Matrem, ab origine labis nesciam, promulgandam cogitavit.

Tunc, incredibili Christiani Nominis laetitia, Pius IX, sacra episcoporum corona et magna civium advenarumque frequentia circumfusus, decretiv uti Magna Dei Parentis, ab origine labis exsors haberetur, ab eadem auspice exspectans ut mox animi omnium in eius obsequium coalescerent. Ad memoriam fausti felicisque diei VI Id. Decemb. an. MDCCCLIV, in area ante ephebeum Urbanianum columnam marmoream bracteataam erigi eique sta-

tuam aeneam Virginis Matris imponi iussit. Haud ita multo post, quo omnes, divino Numine tacti, abdicatis erroribus, ad sapientiam Catholicam redirent, ad Romanum iterum respicientes, invictos Martires Iaponenses inter caelites sanctos retulit.

Et Itali, ex omni ordine, quum privatis rationibus aut publice itinere prohiberentur, admirantibus omnibus, salutatoriam schedulam quisque suam mittunt, cum pecunia collatitia, precati ut Beata Virgo, pro sua benignitate, orientalibus subveniret.

Pius IX, pietate insignis et munificentia, delicium sui temporis appellatus, approbantibus suis ipsis adversariis, dies sacri pontificatus benefactis, in genus humanum collatis, iure meritoque computare potuisse. Mira enim industria quod aurum ad eius fortunam leniendam filii conferebant, res filiorum adversas sublevando pater ultro refundebat.

Aliquando, ne in communi caenarum lauitia tenuiores genium suum defraudarent, Pontifex suavissimus, s. Gregorii Magni exemplum secutus, quadraginta pauperibus ex unaquaque curia urbana delectis, in aedibus vaticanicis caenunculam iussit adparari. Quibus convivantibus ipse insperato adveniens, adspectu, alloquo, liberalitate, expressam Christi imaginem referebat.

Perpetuus pacis auctor, domi, otium et concordiam civium fovit, foris atrocias bella deprecatus est. Inter horrentes armorum strepitum pacem mortalibus suadendo, in omnem late orbem terrarum est dominatus. Omnes ei grati populi plauserunt, quum ad Americanos litteras dedit, ut gentes a civili sanguine prohiberentur; plaudente quoque *Jeffersono Davis*, faederatorum meridionalium praeside. Gloria Eius fuit, in ipsis rerum difficultatibus animum sustulisse, invicta fortitudine hostium audaciam fregisse, et sanctorum cultum per populos profundisse.

Prae ceteris vero, Pontifex Max., qui fide Petrum, ardentis religionis studio Paulum referebat, adveniente anno millesimo octingentesimo septimo et sexagesimo, celebrare statuit magno hominum concursu, martyrium Apostolorum Petri et Pauli, qui abhinc decimum septimum saeculum, in Urbe, imperante Nerone, fortiter occubuerant. Hi enim, aiebat Pontifex, Remi Romulique gloriam longe supergressi, Roma Christianae veri sunt conditores. Idque facit quamquam nefarii homines occulto sacramento initiati, tenebrosis latebris erumpentes, ut Italiae insidias struerent, in luce turpiter versantur, alacres, atque erecti per fora volitant, coniurati Ecclesiam laxare, ut filii ad Patrem accedere prohiberentur. Incredibilis admodum numerus civium advenarumque Romam contendit, unde aperte inter omnes apparuit, Ecclesiae incolumitatem non mortarium viribus, non potentiorum praesidio niti.

In tanta rerum hominumque perturbatione, ut aliquod divinitus remedium rei Christianae daretur, eodem tempore, Concilium Oecumenicum, quod dicunt, summus Pontifex, pactis fretus, quibus Christus ad Caesaream Philippensem, Petro Apostolorum Principi, perpetuam spopondit de inferis victoriam, divino ausu, indicere voluit.

Itaque, vestigiis praedecessorum suorum insistens, ut perversas suae aetatis opiniones uno veluti ictu debellaret, in Vaticana Basilica, episcopos, quos Spiritus Sanctus posuit regere Ecclesiam Dei, ab universo terrarum orbe cogi indixit. Quod primum Vaticanum appellatum Concilium est.

Mirum sane spectaculum et nunquam antea visum et memoratu dignissimum, quoniam Roma non armis, sed amore, consilio atque sapientia vincit: adstabant enim episcopi vel ex terrarum extremo fine ad Urbem advecti, qui proni in obse-

qui um erga Summum Parentem et Magistrum Catholicorum Nominis, improborum convicia et impotentiam fuerant aspernati, ut sarta tecta Ecclesiae iura servarent. Ad haec apertissime testabantur certo cuilibet se obiectare periculo quam ut vel tantillum ex officio recederent.

In historia nominis christiani, memoratu dignissimus sane erit quartus Concilii Vaticani conventus. Proposita enim christiana doctrina de institutione primatus apostolici in B. Petro, et de eius perpetuate in suis successoribus, quorum auctoritas ad omnia tempora, loca et res ad religionem spectantes, ad omnes Christianos, et sacerdotes et episcopos erat protendenda, ventum est ad omnium maximam quaestionem, quae doctos homines torquebat, de Romani Pontificis infallibilitate, et die decima quinta kal. Augusti MDCCCLXX declaratum est ut fidei dogma, Pontificem esse infallibilem quum de rebus ad fidem aut mores spectantibus sermo sit.

Interea ingens bellum exardescit Gallicam inter et Germaniam, in quo, paucis post diebus, Napoleo ipse, ordine tertius, miserrime se suaque hostibus tradidit. Quo facto Urbs, quae multos dominata est annos, ruit, et Pontifex in aedibus Vaticanicis interclusus, captivi quodammodo modestiam et Pontificalem dignitatem miscere coepit.

Gloria singularis Pii IX fuit nedum adipisci annos Petri, superare. Ipse enim sextodecimo kal. Iulias MDCCCLXXI annum vicesimum quintum Pontificatus sui implevit. Incredibili laetitia omnes undique populi gestientes certatim suam voluntatem atque obsequium Pontifici testari student. Pontifex autem, populorum votis respondens, litteras Episcopis dedit, ut eorum suasum, omnes pro diutino sibi sacro Principatu permisso, gratias agerent, eodemque tempore, admissorum remissionem in publicum proponebat. Praeter omnium opinionem, maximo apparatu et gaudio haec solemnitas celebratur. Omnes

animi divino numine agi videbantur, ut laetitiam in summum religionis magistrum expromerent. Tum qui pagos incolunt, tum qui maximas urbes, vel ipsi haeretici, et Machometanorum imperator, omnes uno Verbo, ut eius diei gaudium augeretur, animo convenerant.

Pius IX, qui vix regnum auspicatus, clementiae laude inclarerat, diu et praesenti semper Virginis Matris auxilio mirum in modum populo christiano interfuit, et amorem omnium populorum atque admirationem dulcedine morum atque suavitate sibi conciliavit. Hinc factum est, ut obsequium, quo catholici, data occasione, Pium IX prosequerantur anno vigesimo quinto Eius pontificatus, anno quinquagesimo sacerdotii instaurarent. Ob eius autem Iubilaeum episcopale, ea fuit omnium populorum concordia, ut omnia quae nobis historia refert, superaret, et quidquid litteris posteritati tradi potest. Sit satis dicere an. MDCCCLXXVII Christianos omnis aetatis et gradus, ex omnibus vel maxime dissitis regionibus, venerationis gratia, Pontificem omnibus modis adire, eique, quod sit artificio pretiosius, auro, argento, vel opere ingenii obferre.

Re quidem vera Pius IX, fidei constantia, caritate ac benevolentia, consilio, mansuetudine factus erat humani generis delicium, omniumque moderator. Vel ipsi christiani nominis osores eum tamquam amicum patrem, beneficium colebant.

Is autem ante duos annos gregi sibi a Deo commisso adiuvando, curando, annum sanctum XXI non in Urbe tantum, sed per orbem universum indixerat. Mirum quod, licet ubique terrarum latam hanc admissorum veniam homines lucrari possent, complures, vel ex ultimis terrarum finibus advecti, Romae apud Summum Parentem et Magistrum Christiani nominis fidem suam profiteri maluerint. Quinimo annus hic sanctus conclusus est Catholicorum invenum sollemni peregrini-

natione, fausto quidem futurae aetatis auspicio.

Humanae vero vitae curriculum natura circumscrispsit. Aetatis annum iam sextum supra octogesimum Pontifex attigerat, perlucida semper mente atque viridi animo. Eo anno, mense Novembri, in brevem incidit morbus; at, quum citius convaluisse, aditum omnibus e consuetudine dare, et suaves eas orationes ad inquisidores explicare, quae omnibus saeculis una ex gloriosis eius pontificatus manebunt. At post die nonas Februarias an. MDCCCLXXVIII sub vesperum iterum Pontifex venerandus febre vexatur. Noctu eius morbus ingravescit; et postero die summo mane, sanctum Christi corpus ei in viaticum adfertur: quod mirabilis illa animi pietate accepit, quam quisque coniectura assequi potest. Pius IX sanctissime in caelum migravit sub primum vesperum septimo Idus Februarias: coronam accepturus iustis pollicitam, et Matrem Augustam veneraturus, quam inter vivendum tanto obsequio fuerat prosecutus.

Quum Romae allatum est Pontificem diem agere supremum, omnium pectora turbari. In eius obitu omnes late gentes sine invidia magnum pietate virum luxerunt, qui vel ab initio Pontificatus sui, animi ingenique mansuetudine insignis, restitutor felicium saeculorum salutatus, subito, iam de se non spem sed fiduciam attulit. Universam rem christianam aequo rexim imperio, et recentioris pravitatis errores iis verbis perculit, quae ad extremos terrarum fines perruperunt, aeternum duratura.

Ei primum stipem christiana caritate, pio gratoque animo expressam ultro volentes Itali prae ceteris, et universi denique populi de more persolverunt.

(Ad proximum numerum).

JUNIOR.

Gravior inimicus qui latet sub pectore.

DOMINICUS GUZMANUS¹

... Qua primum Zephyri dulcis spiramine
[vernans,
Europa aspicitur frondibus aucta novis,
Nec procul interdum, pulsas se condit in undas,
longa sol functus praecipitique via,
Est felix, magno Calaroga ibi stemmate tuta,
Subicit in quo una, subiciturque leo.
Athleta est almus, Fideique inde ortus amator,
Hostibus infensus perfacilisque suis.
Cui, simul ac sata, mens sic affuit alma su-
[perne,
fetam quae matrem fatidicam faceret.
Cuique Fides sacris undis ut nupsit, eterque
dotali alterna sese ubi fulsit ope,
Per somnum mulier, puerum quae e fonte
[levarat,
illius ac sobolis mira patranda videt.
Angelus hinc illum dicturus nomine cessit,
totus ut ille Dei, nomine reque, foret.
A Domino dictus: Christus quem elegit in
[horto,
cultoremque simul subsidiumque, suo.
Nuncius is Christi mox visus et assecla: primo
Christi, qui primum consilio studuit.
Pervigil est saepe inventus tacitusque nutrici,
« Huc veni » recubans dicere visus, humi.
Felix, o verus pater illi! vera Ioanna
mater, uti tradunt, nomina si resonent!
Mundi non, gemino plures modo iure prementis,
is cupidus; Veri deditus ast epulis,
Doctrina mox praestat, vineam et undique
[sepit,
arida quae citius, sonde fit agricola.

¹ EX DANTIS ALLIGHERII poëmate (Par., c. XII).

Ac Sedem, miseris olim iustisque faventem
non modo, perversi, sed residentis ope:

Non dare, pro senis, binis ternisve; vacantes
non sortes; decimas non inopumve Dei;

At saeclum in nequam, pugnam pro semine
[poscit,
ex quo te foetus bis duodenus obit.

Fervide apostolicum docteque est munus ad-
[hortus,
volvit ut torrens quem premit unda ruens.

Haeresis et ramos male fetos impedit, inque
maiores nisus, acrior invehitur.

Plures quo latices manarunt arva rigantes
Christi, sicque magis germina quaeque virent.

S. Dominici de Fesuli.

JOSEPHUS BENELLI, O. P.

IN AES SACRUM Militibus bello interfectis Rovereti dicatum

Flebilis in tumulos fundis, Campana, per Alpes
Tinnitum sanctum sole sub occiduo.

Pro patria caesis narras suspiria matrum,
Surgentis sobolis spem, viduaeque fidem.

Voce repercussa per saxa, per antra, per urbes
Millia pugnarum clara trophya canis.

Nulla tuae par vox resonat, non carmen et
[hymnus;

Permulces animas nocte dieque prece.

Si populi nova bella fremant, moveantque
[tumultus

Cives, da monitum: Pax bona, firma Salus!

Neptuni ad Roman.

ANGELUS NARDIS.

Ignoscito saepe alteri, nunquam tibi.

In nullum avarus bonus est; in se pessimus.

Inopi beneficium bis dat, qui dat celeriter.

Invidiam ferre aut fortis aut felis potest.

Iracundiam qui vincit, hostem superat maximum.

P. SYRIUS.

De morbo qui ab ictu solis vulgo nuncupatur

Summa aestate impendente, abs re non erit de hoc morbo nonnulla afferre, cui Moussoir medicus in Tunquina regione praesertim studuit, atque utilia medicamina propositus.

Tropicorum gentes « ictu solis » necatae frequentius lugentur: nostrae, contra, in miti aëris temperie plerumque quum vivant, nonnisi raro recoluntur. Attamen haec et nos videmus aliquando contingere, quum praecipue canicularibus diebus gravissimus immineat aestus, nullique zephyri aut aurae perlent. Tunc qui sub dio operi manum conferunt, vel deambulant diutius, ut, puta, milites exercitationibus vel fictis praeliis vacantes, huic morbo maxime obnoxii sunt, brevibusque symptomatibus praeeuntibus, inopinato momento temporis, veluti fulgure percussi, conscientia sensibusque destituti, in convulsionem corruunt: ardet miserorum caput, cor autem vix leni palpitatione pulsat, dum paullatim morti cedit.

Existimavit itaque Moussoirius ex nervorum centris, nimio sanguinis fervore perturbatis, tetterimum hoc exitium oriri: morbus enim tunc proprie exsurgit, quum aestus quadraginta thermometri gradibus ferventior, diutius hominem verberans, integrum sanguinis undam calefacit. Sed chimici status, quos calefactum hoc modo corpus praebere potest, aut somno, aut asphyxia, vel alteri formae acclines, a cuiusque hominis varia reactione simulque ab aëris udosa condicione pendit. Quum enim gravior imminet aëris, atque udosis vaporibus satur, ita ut nequeat corpus evaporato sudore internum aestum emittere, tunc maius adest morbi periculum. Quamquam, Oberrier medico

docente, credendum est operum laborem sive deambulationis, quippe maximum fervorem provocet, ad rem incitamento esse.

Ictus autem solis iisdem symptomatis comitatur, at ex dissita causa; ex solaribus enim radiis in caput vibrantibus, quorum non qui caloriferi aut luciferi sunt, sed potius qui chimici dicuntur, protinus ad exitum coniurant; quare nullum mode quaerendum utrum aëris ambitus maxime flagraverit, an solis spicula nimio temporis spatio hominem percusserint. Illos itaque vehementissimos esse oportet, adeoque potentes, ut momento cladem procurent; quod quidem nonnisi in Tropicorum regionibus ad meridiei horam contingere potest. Alias enim κεφαλεῖα tantum esse videtur, quoisque minori huiusmodi ictui externus etiam calor non accesserit, radiosque chimicos augeat, eosdem letales exitus provocans, quos caloris ictus aut solis producere assueverunt.

Sympathomata quae morbum praenuntiant brevi describuntur: maxima nempe lassitudo, gradus inertes atque incerti, tardiores motus, sitis, capitis dolores, hebetudo, sudoris maxima copia, cordis palpitationes inordinatae, rubescens vultus, arida lingua, vox paullatim rauca. Paulo post sudor repente deficit, cutis arida atque torrida fit, susurrant aures, rutilant ante oculos res; deinde ictus, qui vulgo dicitur, supervenit. Aegrotus corruit menti destitutus, aut certe profundo somno demersus, in eoque statu corporis calorem ex quadraginta gradibus usque ad quadraginta quattuor interdum, admoto thermometro, medici dimensi sunt. Quum vero de gravissima morbi specie agitur, haec insuper habentur: oculorum pupilla fixa atque rigida, motus omnes convulsi, vultus contractus: tunc animi demissio accedit, spiritus vix emititur, pallescit facies, os cruentam salivam respuit; denique infirmus moritur.

Remedia alia ad calorem subtrahendum spectant vel admotis linteolis frigida aqua, vel glacie, vel ferventibus potibus immixta perfusis, vel omnibus corporibus partibus aqua pariter inundatis; alia ad spiritum excitandum; ultimum est nervorum centra, ex quibus calor paritur, aptis viribus cohibere.

R. S.

EX HISPANIA

De Beata Michaëla a Ss̄mo Sacramento

Latissimo in agro Patrisfamilias, quem Christus sudoribus atque proprii sanguinis fluento fecundatum venerat, vireta quae-dam passim reperies, ubi quasi in uberiore humo virtutum omnium flores mirum in modum vernant. Haec autem grandiorum sunt pectora hominum, quae divinarum gratiarum purissimis aquis ex Ecclesiae Sacramentis promanantibus continenter irrigata, viriditate, gratia, venustate vel caelitum oculis ad se convertunt. Ex floribus tamen, qui angelorum hominumque visum maxime praestingit rosa est ignescens Mariana caritate. Quotusquisque vero est Sanctorum, qui in Mariam non ardente flagraverit amore? qui filiali pietate Ei mancipio sese feryenter non tradiderit? qui vel eiusdem tenerrimo affectu saepe non elanguerit? Nullus equidem omnium; qui enim Iesum dilexerunt, Huius Matrem non diligere summa caritate minime potuerunt.

Marianae pietatis in Beata Michaëla a Ss̄mo Sacramento, cui nunc «Beatorum» honores a Pio Pp. XI tributi sunt, multa et praeclara proferuntur argumenta, quae obsequii ergo tantae Hispanae matronae, Matriti generosis ac piis parentibus ortae, legentibus libertissime prodam.

Ipsa in sua ipsius vita, iussu Confessarii exarata, de primis aetatis annis scriptum reliquit, se teneram in Virginem Mariam exercuisse pietatem. Parvum eo tempore erexerat altare, cuius medium Beatae Virginis a Columna illustrabat simulacrum, quod ab Ecclesiae quodam Praesule virtutis praemium acceperat. Educatione atque devotione in suam caelestem Matrem mutasse adulescentulam in melius pueriles mores, illa quoque de se ipsa humiliter profitetur.

Quintum supra decimum agebat annum Beata Michaëla, quum tertium iam eo saeculo Hispaniam nostram *colera*, qui vulgo appellatur, morbus invaserat. Eo Matritum oppidum depopulante, cotidie ipsa conveniebat aegrotos, eosque de Deo deque Beata Virgine Maria imprimis aequo ac forti animo alloquebatur.

Mater eius in vitae dissermine versabatur, sanctissimo munita fuerat iam Viatico et sacra Unctione, nec potuerat tamen testamentum facere. Id non parvo erat ei angori, quod lites atque offensiones inter filios timiebat exorituras, cuius rei graves inerant caussae. Michaëla in suo cubiculo genibus provoluta, Mariam exoravit, ut Matri valitudinem restitueret, quo testamentum expeditum relinquere saltem valeret. Re quidem vera, tertium post diem a lecto matrona surgebat, et minus quidem valens, in annum longius vitam inde produxit. E vivis tandem illa decessit; ex quo tempore Beata Michaëla, orbata matre, sibi Mariam in eius locum suffecit, seque totam Ei formaliter deditio tradidit, constituitque de nullis precibus nec de bono quolibet opere posthac amplius disponere, omniaque sua Beatissimae Virgini committere, ut Ipsa ad finem regeret Dei gloriae magis congruentem; hac enim ratione plenam habebat fidem fore ut Maria in omnibus eam custodiret.

In Virginis septem dolorum memoriam, matronas initio sociavit etiam septem, ut

primam constitueret domum, quae perditarum puellarum esset salutare perfugium.

Anno MDCCXLIX mense Aprili, Ignatii, Patris legiferi, spiritualia quae appellantur exercitia primum est exsequuta; post quae, Marianum mensem devotissime transegit, miraculosi numismatis imaginem depinxit, a Gallica lingua de huiusmodi numismate librum in Hispamicam vertit, cuius portenta in eo relata fruens cotidie legebat.

Pietatem deinceps in caelestem Dominam magno opere late diffundebat apud cognatos, notos et pauperes, numismata, libros et imagines sine fine elargiendo, quod quidem obsequium famulæ suea rendere Maria properavit sexcenties singulare ei ostendens patrocinium.

Cotidie caelesti pane reficiebatur, quem singulis sabbatis, ut ab eius a confessiōibus Patre fuerat praescriptum, in Beatissimae Virginis honorem accipiebat.

Ut se suosque defenderet contra sacerdos, fervente per aliquot dies Parisiis populari tumultu anno MDCCXLVII, occiduo sole fores aedium claudebat atque in earum parte inversa imaginem Mariae collocabat.

Fratre eius in Belgicam destinato, Michaëla eum sequi cogit: Ubi Bononiam advenit, quae portus est prope Gessoriacum (*Calais*), certior facta de inopia qua laborabatur ad exstruendam quandam Virginis Mariae popularem aediculam, pretiosissimum tradidit illico monile septem gemmis decoratum, quo Maria Aloisia, Galliae regina, matrem suam donaverat. Aliquot post annos, sexcentis superatis obstaculis, collegium Matriti aperiebat, ad vicum qui *Atocha* vocatur. Tunc vero illa: «Dedi ego Beatissimae Virginis aediculae lapides; Ipsa quidem domum dedit mihi nunquam auferendam».

Voto sponderat Deo, quoad fieri posset, Sacrae Communioni nullo die deesse. Iter olim carpento suscepserat, septem vel octo perduraturum menses: in eo plura

passim mira patravit Deus, ut amantem Michaëlam suo Corpore cotidie pasceretur. Nocte quadam ante quam lucesceret, Virgo Maria, quod Beata perpetuo credidit, manu sua ad cuiusdam pagi Ecclesiam perduxit, ut contra atque res omnes sperare patienter, Iesum in cor suum accipere nanciseretur.

Mémoriae quoque traditum est quo consilio, Lutetiae Parisiorum, a mulieribus ex optimatibus creata caritatis matrona, morborum nauseam atque odium devicit. Quum ad ulcera sese tradidisset medenda, quae non ferendum ederent foetorem, qua ex re et ipsa aegrotaret et famula eius, a Virgine dolenda petiti, obtinuitque ut auferget nausea et roboretur viribus, quibus tam sublimis caritatis muneribus plane satisfacere sibi liceret.

Quibus gratiis ac muneribus donata fuerit a Virgine de Columna, qua familiaritate in Eam frueretur et longum esset enarrare, et satis etiam patebit verbis illis, quae Caesaraugustanae domus ad superiorissam scripserat: « Nescio, - ait, - quid habeat Virgo ista, per quam totiens extra me capior ».

Omnibus humanis conatibus ut Barcinone domum suis sororibus stabiliret frustra tentatis, Montem serratum se contulit: coram devotissimo illo Beatae Virginis simulacro, post fusas abunde lacrimas atque preces, sese erexit, sōciāmque praesentem complexa, magno cum gaudio: « Sanctissima Virgo, - ait, - mihi recepit magnificam fore nobis domum Barcinone, eamque nostrarum primam, in qua Sacramentum publice coletur Sacramentum ». Neque inane fuisse commentum satis ipsa res comprobavit.

Pridie eius mortis, quae Valentiae accidit ix Kal. Sept. anno MDCCCLXV, coram imagine Beatae Virginis vitam suam Mariæ libentissime obtulit, nec potuit, quum ad extremam horam veniret, de Virgine perdonante non meminisse, et: « Septem,

Mater mea, - inquit, - septem manent fundationes, sicut septem sunt dolores tui ». Id autem de domibus dicebat Adoratricum, quarum illa est inclita Fundatrix et beata Mater.

Vici in Hispania, xiii. Kal. Iulias.

EMM. JOVÉ.

PRO IUNIORIBUS

Parvum antibarbarum.¹

Ordinarie - Plerumque.

Organista - Organarius; Hydraula.

Orientalis - Ad orientem spectans (vergens).

Orpellare - Aliquid aurei coloris bractea illinire (oblinire); Alicui rei aurei coloris bracteam inducere (obducere).

Orphanotrophium - Domus altrix pueris (puellis) a pupillatu tutandis; Domus orbis liberis alendis (a pueritia orbis educandis).

Orphanus - Orbus; Parentibus orbus; Puer orbatus.

Pacate, Pacifice - Tranquille.

Paësista - Amoenae (Amoerioris) picturae pictor.

Paganus - Ethnicus.

Palatium - Aedes.²

Paliottum - Arae amiculum (amictus).

Palium currere - Cursum (Luctam, etc.) decertare. - *Palium vincere*: Palmam cursus (etc.) auferre; Neceteria cursoria (athletica, etc.) ferre (occupare).

¹ Cfr. fasc. sup.

² *Rationum palatium*: Iudiciorum basilica; Arx civium. - *Palatum principis*: Regia. - *Palatum episcopale*: Aedes pontificales. - *Palatum Ducale*: Curia Ducis. - *Palatum Cancelleriae Apostolicae*, Romae: Curia Riaria (quia a Purpurato Patre Riario perfecta). - *Senatori Palatum*: Senatorium domicilium. - *Civitatis palatum*: Praetorium. - *Sacri Palati Magister*, Romae: Sacrae domus praepositus (praefectus) - *Procurator sacri palati*, Romae: Patronus decurialis.

Pallescere - Pallere; Exalbescere. *Panegyricus* - Laudatio; Oratio.

Papa - Pontifex Maximus; Summus religionis antistes; Christiani nominis pater et magister; Christianae reipublicae moderator (moderator et rector; princeps ac parens; gubernator amplissimus); Pontificis maximi sacerdotio praeditus; Summus Christianae religionis (divinae mentis) interpres; Rerum Christianarum arbitrus; Christianae familiae caput; Summus Dei Vicarius (Christi partes obtinens) in terris; Qui Vicarius Christi munere successit; Cui vicaria Christi potestas permissa (concessa) est; Sacrorum princeps in sacris initisque tradendis.⁴

Papalis - Pontificalis; Pontificius.

Papatus - Summi Pontificis dignitas; Supremus pontificatus honor; Pontificia potestas; Pontificium imperium; Summum augustissimumque sacerdotium; Vaticanicum fastigium; Apostolicum (Romanum Christi) regnum; Ara religionis incorrupta.

Paradisus - Caeleste regnum; Caelestis regio; Caelestis beatitudo; Caelorum regnum; Regia caelestis; Aeternitatis sedes; Superum patria; Beata hominum meta.

Peccatum - Admissum.²

Pedester sermo - Soluta oratio.

¹ *Papam eligere* - Summum alicui pontificatum (sacerdotii principatum; summum augustissimumque sacerdotium) deferre (credere et deferre); Pontificem maximum aliquem renunciare; Ad summi pontificatus fastigium aliquem evahere; In solium Deo in terris proximum extollere; Ad Petri navis gubernacula regenda evocare; Vicariam Christi potestatem in aliquem conferre.

Papam coronare - Pontificem maximum sacrorum sollemnibus initiari; Triplici supremi pontificatus dia demate redimere (coronare).

Papam esse - Romani sacerdotii principatum tenere (gerere); Romano Christi regno praeesse; Christi vices in terris substinere; Christianam rempublicam (Chr. reipublicae gubernacula) moderari.

² *Peccata sua confiteri* - Admissa rite accusare. - *Peccata confessus*: Admissis expiatis. - *Indulgentiam et remissionem peccatorum impertire*: Piaculo omni et statis admissorum poenis exsolvere.

Pensio - Annuum salarium; Stipendium.

Per accidens - Casu; Temere; Fortuito.

Periorare - In deteriorius vertere (mutare); Deterior aliiquid facere.⁴

Peritus (agrimensor; architectus) - Mensor agrorum; aedificiorum.

Perquisitio - Investigatio; Indagatio.

Persecutor - Vexator; Exagitator; Se cator.²

Personae - Homines; Capita.³

Pertinet ad me (ex. gr. *liber*) - Meus est liber.

Pertransire - Permeare.

Petitor - Candidatus.⁴

Philologicus; Philosophicus vir - Philologus; Philosophus; Philologiae; Philosophiae; Philologorum; Philosophorum.

Pinnachium - Crista plumatilis; Plumariae paniculae ornamentum (ornatus; exornatio).

Placitum - Praeceptum; Sententia.

Plasticae artifex - Plastes.

Plenilunium - Plena luna.⁵

Plenipotentiarius - Legatus cum publicis auctoritatibus.

Podium (domus) - Maenianum.

Poenitentia - Voluntaria corporis afflictatio; Voluntaria poena; Sponte susceptus cruciatus. - *Poenitentiam agere alicuius rei*: Resipiscere; Ad frugem redire; Dolere de admissis criminibus; Vitia virtutibus emendare; Admissa luere (expiare).⁶

¹ Si de morbo: Alicui deteriorius (peius) esse; Ingravescere; Ingravescente morbo periculosus aegrotare (sese habere).

² *Christianorum persecutor* - Nominis Christiani hostis.

³ *Persona pro larva*, aut « muneric gerendi habilitate» bene adhibetur. - *In persona*: Ipse; Praesens; Coram.

⁴ *Petitor* vocabulum est sermonis tantum forensis.

⁵ Sic *novilunium*: nova luna.

⁶ *Poenitentiam vivere* - Vitae incommoda (famem, sitim, aestum, algorem, vigilias, labores) singulari patienta sponte tolerare; Durissimo vitae generi semetipsum discruciare; Abstinere se ab omni corporis voluptate; et sim.

Poenitentiare aliquem – Aliquem poena afficere (multicare); Alicui poenam (supplicium) iniungere (imponere; irrogare).

Parafrenarius, Parafrenerius – Strator.

Parochianus – Curialis; Curiatus.¹

Participare (aliquid cum aliquo) – Participem facere (In partem vocare) aliquem alicuius rei; Impartire aliquid alicui (de aliqua re alicui).²

Particularis – Singularis; Peculiaris.

Parum abest quin (ut) – Non multum (Non longe; Paulum) abest quin.

Parum ante – Paulo ante.

Parvo labore – Nullo negotio.

Parvum esse – Statura esse humili.³

Passim – Non semel; Non raro; Multis (nonnullis; aliquot) locis.

Passio (Christi) – Christi caedes (cruiciatus; acerba supplicia; tormenta).⁴

Passiones – Animi motiones (perturbationes, concitationes; impetus); Nimii animarum motus rationi non obtemperantes; Distorta (Prava) animi affectio.

Pater (spiritualis) – Animi regendi moderandique magister; Voluntatis interpres; Animi iudex (iudex ac divinator); Vir regendarum animarum scientia (arte; consuetudine) instructus.

Patrinus – Lustricae generationis parentis; Lustralis parentis officio functus; Sacra affinitate cognatus.⁵

(Ad proximum numerum).

I. F.

¹ Itaque: *Parochia, Paroecia* – Curia, (Cfr. *Curatus*).

² Idem pro *Participare aliquid alicui*.

³ *Parvum esse in oculis suis* – Modestissime de se existimare.

⁴ *Christi passionem praedicare* - De Christi cruciatio ac morte concionem habere; De Christi poenis et caede ad populum verba facere; Funestissima in Christi caedem per concionem enarrare; et sim. – *Christi passionem meditari*: In tormentorum Christi cogitatione defigi (cogitare recolere).

⁵ *Patrinus* vulgo dicitur quoque *Compater*. Ad rem Bembus: «Me in filio suo initiando *compatrem* appellavit» (Epist I.)

ANNALES

Gallicae res.

Quod in superiore eventuum recensione nostra praevidimus, re. comprobatum est: Painlevé, Galici gubernii nunc praeses, postquam aéronavi Mauritaniam appulit ut visu certiorem se redderet Mauritanorum procurationum, de socialistarum legatorum oppositionibus triumphum reportavit. Illi alte petebant ut Gallicae copiae ab illa regione Gallis infensa retrahentur, ita ut Mauritani quae sibi vellent libertatem obtinerent; gubernium, nedum turpem hanc desertionem, eorum submissionem perorabat, eamque et per vim obtinendam, minori quidem, quod possibile foret, militum sacrificio, verum hodierna belli instrumenta late adhibendo; idque non acquisitionis affectatione, sed ad defensionem patrocinii Galliae in Mauritania tributi, utque tandem aliquando pacifica consensio illic instituatur inter Mauritanos, Gallos et Hispanos. Ex parte sua autem Abd-el-Krim ille, rebellum princeps, spem non celat, fore ut suorum acerrimo impetu Mauritanorum, quod affirmat, ius, in Gallos et Hispanos simul iunctos decretorie exsequatur.

Sinensis seditio.

Neque Sinensis in exteros nova seditio vi cessit, Bolscevicarum, ut praedicant, consilio et opere. Hongkong, Shanghai aliaeque civitates tumultu omnis generis, conflictationibus, opificum desertionibus, caedibus agitantur. Fama quoque manavit, Iaponiam inferiori Sinensium reipublicae bellum indixisse ob internacionem, quae Canton in urbe facta est, aerarii costodis in nosocomio Iaponensi, quod erectum est in illa civitate.

Ex Germania.

Legatorum colloquia ad Germanicas satisfactiones expendendas eo devenerunt, ut promissorum expletione circa damnorum refectionem recognoscerent, non eorum, quae de deponendis armis essent. Iudicium itaque fuit a Colonia urbe non posse adhuc exterarum gentium copias retrahi. Nihilominus Germani sperant fore ut brevi et dissensio haec componatur. Bono pariter animo ii accepert quae Anglia est professa circa praesidii pactum a Gallia sollicitatum; sese scilicet usque ad militare auxilium protecturam securitatem finium ad Rhenum. Cautius vero eloqua est circa aliorum finium tutelam, eoque magis quod Gallia cum minoribus Europae rationibus foedera de re sanxerit.

Nova Italica colonia.

Difficultatibus omnibus cum Anglia feliciter compositis, Italia Africanae provinciae iuxta et praeter Iubae flumen in possessionem devenit.

Kalendis Iuliis MCMXXV.

POPPLICOLA.

VACUI TEMPORIS HORA

Neminem vestrum illud ignorare puto, o humanissimi, qui periodicas qualescumque annotatiunculas meas legit, quod, teste Plutarcho, cuidam pictori contingit. Qui equi spumam quam arte exprimere nequit, impacta in os equi spongia variis imbuta coloribus, casu expressit. Itaque recte Ovidius:

*Casus ubique valet: semper tibi pendeat hamus:
Quo mintime credis gurgite piscis erit.*

Quot enim **res**, eaeque et homini utiles **casu repartae** sunt?

Si ex ipsa navigatione initium faciamus, traditum invenimus, Memrum aquatile avem conspicienti, quae ad vires fessas tantisper reficiendas in arboribus trunko summis undis supernatanti consedisset, navigii rationem affulsisse, ita ut brevi Sidonius heros arduum inierit consilium. Et Isidem, rudi cymba aequor arantem, quum summis in hastis madidas explicuissest vestes, quumque hae, vento inflante, longe lateque tumuisserent facilioremque parvae rati cursum reddidissent, occasionem sumpsisse velas navibus addendi.

Quid Pan memorem, qui calatum seu fistulam primum confecisse dicitur, quum gratum accepisset sonum, qui ex vento, medias in arundines inflante, profectus esset?

Sed ut ad historias proprius accedamus, en casus ex quo Plinius artem conficiendi vitri statuit.

Quum in eo esset, ut Phoenicci mercatores salis nitri in fluminis Beli ripa escam sibi coquerent, neque lapides ibi reperiuntur, quibus, quasi tripodi innixa, vasa calefierent igne, accidit ut salis nitri fragmenta, lapidibus suffecta, flammis liqueficerent, ripaeque coagmentarentur arena; quo factum est ut ex fortuita mixtione aliquid translucidum promanaret, quod postea, arte exopolitum perfectumque, vitrum evaderet.

Praetereo fortuitum eventum per quem ratio, qua pondus cuiusque rei, seu corporis proprium statueretur, Archimedi fuerit detecta; ut ad illum veniam, quo usus fossilis carbonis inductus est. Quidam scilicet Houillot, qui in urbe Plenevaux ferreas equis inducebat soleas, adeo egestatis angebatur angustiis, ut vel carbo, quo artem ageret, illi saepissime deesset. Quare quum de alenda familia omnino desperaret, iamque in malam eam cogitationem venisset, ut sibi mortem consiceret, in senem incidit, quem de suis aerumnis certiorem fecit.

Cui senex miseratione affectus: - « In vicinum - inquit - montem te confer, ubi solum effodiendo nigram reperies terram ad comburendum maxime aptam ». Quod ad amussim fecit Houillot, eiusque inventum ita orbem deinde invasit, ut posteri, ad huius facti memoriam servandam, fossilem carbonem gallico nomine *houille* appellaverint.

Nonne et calida illa potio ex arabibus fabis tostis ac tritis, quam *caffae* nomine vulgo distinguitur, quaeque tam bene stomachum mollit, ex casu originem duxit? Accidit enim, ut caprae nonnullae in Perside, postquam id genus fabas comedissent, agitari coepissent, nec somnum capere potuerint. Quod quum animadvertisset pastor, atque in huiusmodi leguminibus et ipse periculum fecisset, cuiusdam coenobii praefectum de hac re admonuit, qui fabas nervorum excitandorum virtute praeditas in usum deduxit, quo alacrius e lectulo surgerent fratres, ad divina explenda officia. Quamobrem id in tota Perside propagatum est, itemque in Arabia, unde prae-sertim fabarum id genus legumina sunt nuncupata, quum exquisitoria essent quae ex Arabiae solo gignerentur, quaeque *moka* vocabulo designantur.

His adde quod medicamenti quoque virtus ad pellendam febrim apprime apti, atque *chinae* nomine usurpati, fortuito detecta sit ab Indo quodam febre laboranti; qui quum aquam bibisset lacunae, in qua *chinae* cortex ramique essent immersi, plene perfecteque convaluerit.

**

Ceterum perspectum cuique esse potest, ex casu multa fuisse profecta, quum prae-sertim viri acris ingenii atque ad res inspiciendas suapte natura accommodati, fortuitis adfuerint eventis. Hi enim viri, quae forte acciderint, tanta animi contentione ad trutinam revocare consueverunt, ut ignoratas naturae leges detixerint, eiusque mi-

rifica arcana patefecerint. Quem enim latet Galilaeum in Pisae templo ex lampade, quae ab aedituo impulsa hac illac aequo itinere per aera ferretur, horologii perpendicularum hausisse? Newtonus etiam ex malo in solum decidente arduis iteratis que studiis eo tandem advenit, ut deprehenderet, omnia in hac rerum universitate atque compage pondere suo, ac vi quadam ineluctabili ad commune centrum ferri et quodammodo pertrahi.

Ita Watus, quum perspexisset ex summa olla operculum aqua vehementer ferventi sursum extolli, vim vaporatae aquae detexit; ex quo facile exstructas ubique gentium accepimus machinas, quibus a vapore nomen, quaeque terra marique viatores atque omnis generis merces in longinquas regiones transvehunt.

Ita denique, ut cetera praetermittam, quae enumerare longum est, ex tunica ad focum calido aere tumenti occasionem arripuit Montgolfierus, ut immanis magnitudinis conficeret globos, qui sursum in aera attollerentur, quique nostris diebus, exquisitiore arte absoluti, quamquam late ab aeroplanis suffecti, in varios adhuc adhidentur usus, prae-sertim ad naturae leges summis in regionibus investigandas.

Iamvero nihil restat, quam ut, quem-admodum speramus, improviso nec opinato casu aliquo... ALMAE ROMAE socii in infinitum multiplicentur!

**

Quae dum fidenti animo exspectamus, audiamus SUBALPINI nostri **gallum peccatores monentem**:

Meus semper fuit cantus antiquitus
Multis pro populis signum vigiliae;
Est et summo mane notum *gallicinium*.
Meum sed voluit laudare canticum
Iesus, cui vivam gratus in perpetuum;
Et quod in templis, magnis in sollemnibus,
Me sacerdotes vocent in memoriam,
Petros negantes moneam saepissime.

Quidem novistis cecidisse Apostolum Petrum, qui corde fatebatur antea, Promptus et audax, pugnax et eloquio, Deum magistrum Filiumque Numinis... Omnes mirantur fortitudinem pectoris, Maiora in posterum facturum praedican.

Et ipse Iesus Ei claves porrigit,
Ut ultra aperiat caeli portas fratribus...
Magis donare quid mortali poterat?
At, at, fortassis captus magnitudine,
Dedit libenter quod magister muneris:
In peccatores contulit se medios,
Et hic morari voluit curiosius.

Magistrum vinculis apud Synedrium
Hebraei tenent, queritantes cedere...
Eius sed trepidus exspectans exitum
Manet Patrus inscius... Quum serva insimul
[lat]

Eum prorsus esse Iesu discipulum!
Virum semel dixit non novisse et iterum
Cum iuramento confirmavit pertinax...
Meo tunc monitus, repetito cantico,
Petrum dormientem suscitavi sedulus...
Magistri verba meminit qui pavidus;
Suum cognoscens admodum periculum,
Fugit illacrimans ominosam domum...
Mea qui voce territus continuo,
Flevit amare quod patravit facinus,
Et veniam meruit, honoresque perditos.

Tamen ne nimius tollat me superbia,
Modo valere me modo Dei gratia,
Agamus Illi gratias quam maximas,
Qui me prae ceteris elegit bellulis
Ad excitanda corda ad poenitentiam,
Et caritatis esse testimonium.

Deus vos tueatur omnes incolumes.

**

Locosa.

Pater Tuccio:

— Heus tu! Vidistine super hac mea scriptoria tabula epistolam iam involuero tectam?

— Vidi, eamque cursui pubblico committere sategi.

— Ut cursui publico tradidisti, quum nullam inscriptionem haberet?

— Putavi epistolam anonymam eam esse!

Ludimagister Tuccium interrogat:
— Intelligisti ergo quinam affines vocentur proximi, quinam remoti?

— Optime.
— Profer exempla affinium proximum.

— Pater, Mater, Avus...
— Et affinis alicuius remoti?...
— Frater natu maior.
— Barde! Frater natu maior affinis tibi remotus?...

— Imo remotissimus; in Americam enim migravit!

Aenigmata.

I.

Visere si me vis, adeas pia limina templi,
Me si quidem templis semper inesse decet.
Littera me parva caput, Graii ignota, coronat?
Obscenas pecudes sub mea tecta vides.

II.

Cum Lybicos aequem turpi nigredine corvos,
Aquarem cycnos, si sine ventre forem.

Aenigmata in superiore fasciculo propo-sita his respondent; 1) *Barba rufus*; 2) *Latro*.

IOSFOR.

MONITUM.

Uti iam aliquot annos assuevimus,
fasciculi mens. Augusti et Septembribus
in unum prodibunt, qui primis Sep-
tembris mensis diebus edetur.

PANCRATIUS

[6]

Actio dramatica FRANCISCI WIELAND – (Latine reddidit Andr. Haberl)

TORQ. Ohe! Est unum, quod interrogem.
CORV. Dic!

TORQ. Me voluisti monitum. Ecquam rem
caveam?

CORV. Mihi hodie dictum est iam rugire
leones pro Christianis advectos ex Africa.

TORQ. (*timide*): Quid id vult sibi?

CORV. Hahahac! Non, medius fidius, ut
Christiani diem falleretis Maximianus adduci
iussarat. Et Christiani libenter mortem oppre-
tunt. Tu vero, Torquate, nunc tu quoque
tibi videris esse Christianus, qui sacerdotis
spreto monitu aleam ante tuleris eumque ebrius
prodideris?

TORQ. Prodidi ego?

CORV. Prodidisti. Aut qui me scire reris
sacerdoti summo Caio esse nomen? (*cum
studio*). Et Pancratium esse Christianum et
Sebastianum superstitione captum esse?

TORQ. (*horrens*): Interii. Egone prodidi?

CORV. Prodidisti. A sacerdote properasti
ad vinum, a vino ad aleam, ab alea ad pro-
ditionem. Iam proditor vino adhuc madidus
ad fratres reverti tibi est animus, circumstare
cum illis tribunal, quin etiam pro Deo tuo
mori cum iis, quos lascivia prodideris. Phy!

TORQ. Num res adeo mihi rediit?

CORV. Non modo rediit, verum tu in mea
es potestate. Quod si ad sacerdotem te con-
tuleris, cum tuis moriere sociis. Et illi qui-
dem honeste, tu, proditor, turpiter.

TORQ. Prodidesse me? Minime id quidem!
Tantum...

CORV. At hercle non interest, quo tu rem
voces nomine. Mors tibi certa est. Ad illos
nisi redibis, meus, filii praefecti, eris. Me
mendacem dixeras (*Aspicit eum tacitus*).

TORQ. Proh, sancte Deus!

CORV. St! Tace! Istud tace nomen! Tu
non es ex Christianorum numero. Nunquam
mihi visus homo Christianus est iactare con-
temptum mortis et fidem. (*Decise*): Iam utrum

malis elige: Vin' ferre iram meam, an aleator
ad tuos titubare?

TORQ. (*gemens*): Cur me excrucias? Neu-
trum placet.

CORV. Sit. Unum tibi video exitum.

TORQ. Quem mihi, amabo, exitum?

CORV. Te mihi dede; fac, quod te iussero!

TORQ. Prodere ergo?

CORV. Proditor quum sis, iam nihil amittis.

TORQ. Num igitur scelus cumulem sce-
lere? Apage, exsecrande daemon!

CORV. Iam morere! Effugiendi siquidem
facultas tibi intercepta est. Te ego, quan-
tumvis te occultaris, tamen inveniam (*se abire
simulat*).

TORQ. Corvine!

CORV. Quid me vis?

TORQ. Quid me iubes facere?

CORV. Te nihil. Ipse ius a praetore petam.

TORQ. Mecum clementer age!

CORV. (*deliberatione facta*): Agedum, dabo
veniam, dum serio statim spondeas te fide-
liter, quidquid sis iussus, facturum esse.

TORQ. Esto!

CORV. (*placidius*): Diligenter manda me-
moriae! Nec vinum tibi deerit, nec ad ludum
pecunia: sed cras iam cum primo me dilu-
culo ... Quonam Christiani solent congregari?

TORQ. (*balbutiens*): In Callisti catacumbis.

CORV. Optime! Sed Corvino cave menti-
tus sis. Nam eo tu me cras mane deduces.
Ibi ego cras sceleratos iussero vinciri, inde
rapi iussero in iudicium.

TORQ. Quid ais? Iam die crastino?

CORV. Hac ipsa nocte edictum affigetur
principis! (*Abit*).

(*Aulaeum cadit – Explicit Actus I.*)

(*Ad proximum numerum*).